

---

---

LIBER SEXTUS.

ARGUMENTUM.

CAP. I. De quattuor vitiis capillorum, fluxu, porrigine, sycosi & area. CAP. II. De tribus vitiis faciei, varis, lenticulis & ephelidibus. CAP. III. De oculorum vitiis. SECT. I. De gravioribus oculorum morbis, qui lenibus medicamentis curantur, de pituita cum variis contra eam collyriis; de oculorum carbunculis, pustulis, ulceribus, imminutione, palpebrarum pediculis. SECT. II. De gravioribus oculorum morbis qui validioribus medicamentis curantur, cujus modi sunt morbi ex inflammatione orti, arida lippitudo, scabrities, caligo, suffusio, resolutio, mydiasis & imbecillitas. SECT. III. De oculorum lesione extrinsecus. CAP. IV. De aurium vitiis. SECT. I. De aurium dolore, pure & malo odore, ulcere, vermibus, foramine compresso. SECT. II. De gravi auditu, de sonitu aurium. SECT. III. Qui ea extrahantur quae in aurem incidunt. CAP. V. De narium morbis. CAP. VI. De oris vitiis. SECT. I. De dentium dolore. SECT. II. De tonsillis. SECT. III. De oris ulceribus. SECT. IV. De linguae ulceribus. SECT. V. De parulidibus. SECT. VI. De gingivarum ulceribus. SECT. VII. De uvae morbo. SECT. VIII. De cancro oris. CAP. VII. De parotidibus. CAP. VIII. De umbilico prominente. CAP. IX. De obscenarum partium vitiis. SECT. I. De colis morbis. SECT. II. De testicularum morbis. SECT. III. De ani morbis tribus, Rhagadiis, condylomate & haemorrhoidibus. CAP. X. De digitorum ulceribus.

---

---

CAPUT PRIMUM.

DE XI de his vitiis, quæ per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia desiderant: nunc ad ea veniam quæ non nisi in singulis partibus incidere consueverunt, orsus a capite.

1°. In hoc igitur capillis fluentibus maximè quidem sæpe radendo succurritur. Adjicit autem vim quamdam ad continendum ladanum cum oleo mistum. Nunc de his capillis loquor, qui post morbum ferè fluunt: nam quo minùs caput quibusdam ætate nudetur, succurri nullo modo potest.

2°. Porrigo autem est, ubi inter pilos quædam quasi squamulæ surgunt, æque a cute resolvuntur, & interdum madent; multo sæpius siccæ sunt: idque evenit modò sine ulcere, modò exulcerato loco; huic quoque modò malo odore, modò nullo accedente: ferèque id in capitis pilo fit, rariùs in barba, aliquando etiam in supercilio. Ac neque sine aliquo corporis vitio nascitur, neque ex toto inutile est: nam, bene integro capite, non exit. Ubi aliquod in eo vitium est, non incommodum est, summam cutem potiùs subinde corrumpi, quàm id quod nocet, in aliam partem magis necessariam verti.

Commodius est ergo subinde peccando repurgare, quàm id ex toto prohibere. Si tamen ea res nimium offendit, quod, humore sequente, fieri potest, magisque si is etiam mali odoris est, caput sæpe radendum est; deinde id super adjuvandum aliquibus ex leviter reprimentibus, quale

est nitrum cum acéto, vel ladanum cum myrteo & vino, vel myrobalanum cum vino. Si parum per hæc proficitur, vehementioribus uti licet, cum eo, ut sciamus, utique in recenti vitio id inutile esse.

3°. Est etiam ulcus, quod a fici similitudine *σύναισις* a Græcis nominatur: caro excrescit; & id quidem generale est. Sub eo verò duæ species sunt: alterum ulcus durum & rotundum est, alterum humidum & inæquale. Ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit; ex humido plus, & mali odoris. Fit verò utrumque in his partibus quæ pilis conteguntur: sed id quidem quod callosum & rotundum est, maximè in barba; id verò quod humidum, præcipuè est in capillo.

Super utrumque oportet imponere elaterium, aut lini semen contritum aut aquâ coctum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplastrum tetræpharmacum ex acéto subactum: terra quoque Eretria ex acéto liquata rectè illinitur.

4°. Arearum quoque duo genera sunt. Comune utrique est, quòd, emortuâ summâ pelli-  
culâ, pili primùm extenuantur, deinde excidunt: ac si ictus is locus est, sanguis exit liquidus & mali odoris. Increscit utrumque in aliis celeriter, in aliis tardè: pejus est quod densam cutem & subpinguem ex toto glabram facit: sed ea quæ *ἀλοπευία* nominatur, sub qualibet figurâ dilata-  
tur. Fit & in capillo, & in barba. Id verò quod a serpentis similitudine *ὀφείασις* appellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit; ad aures duobus capitibus serpit, qui-  
busdam

busdam etiam ad frontem, donec se duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet ætate est, hoc ferè in infantibus. Illud vix umquam sine curatione, hoc per se sæpe finitur.

Quidam hæc genera arearum scalpello exasperant: quidam illinunt adurentia ex oleo, maximeque chartam combustam: quidam resinam terebinthinam cum Thapsia inducunt. Sed nihil melius est quàm novaculâ quotidie radere, quâ, quum paulatim summa pellicula excisa est, adaperiuntur pilorum radiculæ: neque antè oportet desistere, quàm frequentem pilum nasci apparuerit. Id autem quod subinde raditur, illini atramento scriptorio satis est.

## CAPUT SECUNDUM.

1°. PÆNE ineptiæ sunt, curare Varos & Lenticulas & Ephelidas: sed eripi tamen feminis cura cultûs sui non potest. Ex his autem quæ suprâ proposui, Vari lenticulæque vulgo notæ sunt: quamvis rarior ea species est quam ξενίον Græci vocant, quum sit ea lenticulâ rubicundior & inæqualior. Εφελίς verò a plerisque ignoratur, quæ nihil est nisi asperitas quædam & durities mali coloris. Cætera non nisi in facie, lenticula etiam in alia parte non numquam nasci solet: de qua per se scribere alio loco, visum operæ prærium non est.

2°. Sed Vari commodissimè tolluntur impositâ resinâ, cui minus quàm ipsa est, aluminis scissilis, & paulum mellis adjectum est.

○

Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, quæ pares portiones habent, contritæque ex aceto sunt, donec ad mellis crassitudinem venerint. His corpus illinendum, & interpositis pluribus horis, mane eluendum est, oleoque leviter unguendum.

Ephelidem tollit resina, cui tertia pars salis fossilis, & paululum mellis adjectum est.

3°. Ad omnia verò ista, atque etiam ad colorandas cicatrices prodest ea compositio, quæ ad Tryphonem patrem auctorem refertur. In ea pares portiones sunt myrobalani, crocomagmatis, cereæ Cimoliæ subcæruleæ, nucum amararum, farinæ hordei atque eryi, struthii albi, sertulæ Campanæ seminis. Quæ omnia contrita melle quàm amarissimo coquantur, illitumque a vespere usque mane eluitur.

### CAPUT TERTIUM.

SED HÆC quidem mediocria sunt: ingentibus verò & variis casibus oculi nostri patent; qui quum magnam partem ad vitæ simul & usum & dulcedinem conferant, summâ curâ tuendi sunt.

SECT. I. 1°. Protinus autem, ortâ lippitudine, quædam notæ sunt ex quibus quid eventurum sit, colligere possumus. Nam si simul & lacrima, & tumor, & crassa pituita cœperint, si ea pituita lacrimæ mista est, & ea lacrima calida est, pituita verò alba & mollis, tumor non durus; longæ valetudinis metus non est. At si lacrima multa & calida, pituitæ paululum, tumor modicus, idque in uno oculo est, longum id, sed sine periculo, futurum est:

idque lippitudinis genus minimè cum dolore est, sed vix ante vicesimum diem tollitur. Non numquam per duos menses durat, sed quandoque finitur, si pituita alba & mollis esse incipit, lacrimæque miscetur. At si simul eæ utrumque oculum invaserunt, potest esse brevior, sed periculum ulcerum est. Pituita autem sicca & arida dolorem quidem movet, sed maturius desinit, nisi quid exulceravit.

Tumor magnus si sine dolore est & siccus, sine ullo periculo est: si siccus quidem, sed cum dolore est, ferè exulcerat, & non numquam ex eo casu fit, ut palpebra cum oculo glutinètur.

Ejusdem exulcerationis timor in palpebris pupilisve est, ubi super magnum dolorem lacrimæ salsae calidæque eunt; aut etiam si tumore jam finito diu lacrima cum pituitâ profluit.

Pejus etiam non paullo est, ubi pituita pallida aut livida est, lacrima calida aut multa profluit, caput calet, a temporibus ad oculos dolor pervenit, nocturna vigilia urget: siquidem sub his oculis plerumque rumpitur, votumque est, ut tantum exulcerètur. Intus ruptum oculum febricula juvat. Si foras jam ruptus procidit, sine auxilio est. Si de nigro aliquid albidum factum est, diu manet: at si asperum & crassum est, etiam post curationem vestigium aliquod relinquit.

2°. CURARI verò oculos sanguinis detractione, medicamento, balneo, fotu, vino vetustissimo, auctor Hippocrates memoriæ prodidit: sed eorum tempora & causas parum explicuit, in quibus Medicinæ summa est. Neque minus in abstinentia & alijs

ductione sæpe auxilii est. Hos igitur interdum inflammatio occupat, ubi cum tumore in his dolor est, sequiturque pituitæ cursus non numquam copiosior vel acrior, non numquam utrâque parte moderator: in ejus modi casu prima omnium sunt quies & abstinentia. Ergo primo die loco obscuro cubare debet, sic ut a sermone quoque abstineat: nullum cibum assumere, si fieri potest, ne aquam quidem; sin minus, certè quàm minimum ejus.

Quod si graves dolores sunt, commodiùs secundo die, si tamen res urget, etiam primo, sanguis mittendus est; utique si in fronte venæ tument, si firmo corpori materia superest. Si verò minor impetus minus acrem curationem requirit; alvum, sed non nisi secundo tertiove die, duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxilium desiderat, satisque est uti quiete & abstinentiâ.

Neque tamen lippientibus longum jejunium necessarium est, ne pituita tenuior atque acrior fiat: sed secundo die dari debet id quod levissimum videri potest ex his, quæ pituitam faciunt crassiorum, qualia sunt ova sorbilia: si minor vis urget, pulvicula quoque, aut panis ex lacte. Insequentibusque diebus, quantum inflammationi detrahêtur, tantum adjici cibus poterit, sed generis ejusdem: utique ut nihil salsum, nihil acre, nihil ex his quæ extenuant, sumatur; nihil potui præter aquam. Et victûs quidem ratio talis maxime necessaria est.

Protinus autem primo die croci P. 1. \*. & fânæ candidæ quàm tenuissimæ P. 11. \*. excipere

oportet ovi albo, donec mellis crassitudinem habeat; idque in linteolum illinere, & fronti agglutinare, ut compressis venis pituitæ impetum cohibeat. Si crocum non est, tus idem facit. Linteolo an lanâ excipiat, nihil interest. Superinungi verò oculi debent, sic ut croci quantum tribus digitis comprehendi potest, sumatur; myrrhæ ad fabæ, papaveris lacrimæ ad lenticulæ magnitudinem; eaque cum passo conterantur, & specillo super oculum inducantur.

Aliud ad idem: myrrhæ P. I. \*. mandragoræ succi P. II. \*. papaveris lacrimæ P. II. \*. foliorum rosæ, cicutæ seminis, singulorum P. III. \*. acaciæ P. IV. \*. gummi P. VIII. \*. Et hæc quidem interdum: noctu verò, quò commodior quies veniat, non aliènum est superimponere candidi panis interiorem partem ex vino subactam: nam & pituitam reprimat, & si quid lacrimæ processit, absorberet, & oculum glutinari non patitur.

Si grave id & durum propter magnum oculorum dolorem videtur, ovi & album & vitellus in vas defundendum est, adjiciendumque eo mulsi paullum, idque digito permiscendum. Ubi facta unitas est, demitti debet lana mollis bene carpta, quæ id excipiat, superque oculos imponi. Ea res & levis est, & refrigerando pituitam coercet, & non exarescit, & glutinari oculum non patitur.

Farina quoque hordeacea cocta, & cum malo cotoneo cocto mista commodè imponitur: neque ab ratione abhorret etiam penicillo potissimum uti expresso, si levior impetus est, ex aqua; si major,



ex posca. Priora fasciâ deliganda sunt, ne per somnum cadant; & hoc superimponi satis est, quia & reponi ab ipso ægro commodè potest; & quum inaruit, iterum madefaciendum est.

Si tantum mali est, ut somnum diu prohibeat, eorum aliquod dandum est quæ ἀναδρυα Græci vocant: satisque est puero quod ervi, viro quod fabæ magnitudinem impleat. In ipsum verò oculum primo die, nisi modica inflammatio est, nihil rectè conjicitur: sæpe enim potius concitatur eo pituita quàm minuitur. At secundo die gravi quoque lippitudini per indita medicamenta rectè succurritur, ubi vel jam sanguis missus, vel alvus ducta est; aut ubi neutrum necessarium esse manifestum est.

3°. Multa autem multorumque auctorum collyria ad id apta sunt, novisque etiam nunc misturis temperari possunt, quum lenia medicamenta & modicè reprimentia facilè & variè misceantur. Ego nobilissima exsequar.

Est igitur Philônis, quod habet ceruffæ clôtæ, spodii, gummi, singulorum P. I. \*. papaveris lacrimæ combustæ P. I. \*. Illud scire oportet, hæc quoque omnia medicamenta, singula primùm per se teri, deinde mista, iterum adjectâ paullatim vel aquâ vel alio humore. Gummi quum quasdam alias facultates habeat, hoc maximè præstat, ut ubi collyria facta inaruerunt, glutinata sint, neque frientur.

Dionysii verò collyrium est. Papaveris lacrimæ combustæ, donec tenerescat, P. I. \*. thuris combusti, gummi, singulorum P. II. \*. spodii P. IV. \*.

Cleonis nobile admodum est. Papaveris lacrimæ frictæ P. i. \*. croci P. i. \*. gummi P. v. \*. quibus, quum teruntur, adjicitur rosæ succus.

Aliud ejusdem valentius: squamæ chalybis quod *σφμαμα* appellant, P. i. \*. croci P. ii. \*. spodii P. iv. \*. plumbi & elóti & combusti P. vi. \*. gummi tantumdem.

Attalium quoque ad idem est, maximè ubi multa pituita profluit. Castorei P. \*. i. aloës P. i. \*. myrrhæ P. ii. \*. lycii P. iii. \*. Cadmiæ curatæ P. viiii. \*. stibii tantumdem, acaciæ succi P. xii. \*. quod cum gummi miscueris succo, in pyxidula servetur. Theodôtus verò huic compositioni adjecit papaveris lacrimæ combustæ P. i. \*. æris combusti & elóti P. ii. \*. nucleorum palmarum combustorum numero xx. \*. gummi P. xii.

At ipsius Theodóti, quod a quibusdam *ἀχάρισον* nominatur, ejus modi est. Castorei, nardi Indici, singulorum P. i. \*. lycii P. ii. \*. papaveris lacrimæ tantumdem, myrrhæ P. ii. \*. croci, cerussæ elótæ, aloës, singulorum P. iii. \*. Cadmiæ, botryodis elótæ, æris combusti, singulorum P. viiii. \*. gummi P. xviii. \*. acaciæ succi P. xx. \*. stibii tantumdem; quibus aqua pluviatilis adjicitur.

Præter hæc ex frequentissimis collyriis est id quod quidam *Cythion*, quidam a cinereo colore *Tephrion* appellant. Habet amyli, tragacanthæ, acaciæ succi, gummi, singulorum P. i. \*. papaveris lacrimæ P. ii. \*. cerussæ elótæ P. iv. \*. spumæ argenti elótæ P. viiii. quæ æquè ex aqua pluviatili conteruntur.

Euelpides autem qui ætate nostrâ maximus fuit

ocularius medicus, utebatur eo quod ipse composuerat: *Trygodes* nominabat. Habet autem hoc castorei P. II. \*. lycii, nardi, papaveris lacrimæ, singulorum P. I. \*. croci, myrrhæ, aloës, singulorum P. IV. \*. æris combusti P. VIII. \*. Cadmiæ & stibii, singulorum P. XII. \*. acaciæ succi P. XXVI. \*. gummi tantundem.

4°. Quo gravior verò quæque inflammatio est, eo magis leniri medicamento debet, adjecto vel albo ovi, vel muliebri lacte. At si neque medicus, neque medicamentum præsto est, sæpius utrumlibet horum in oculos penicillo ad id ipsum factoinfusum, id malum lenit.

Ubi verò aliquis relevatus est, jamque cursus pituitæ constitit, reliquias, fortassè leniores futuras, discutiunt balneum & vinum. Igitur lavari debet leviter, antè ex oleo perfricatus, diutiusque in cruribus & feminibus; multâque calidâ aquâ fovère oculos, deinde per caput priùs calidâ, tum ege lidâ perfundi: a balneo cavère, ne quo frigore afflatus lædatur: posthæc cibo paullo pleniore, quàm ex eorum dierum consuetudine, uti: vitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus. Vinum bibere (lene) subausterum, modicè vetus, neque effusè neque timidè; ut ne qua cruditas ex eo, & tamen somnus fiat, lenianturque intrus latentia acria.

Sed si quis in balneo sensit majorem oculorum perturbationem quàm attulerat, quod incidere his solet qui, manente adhuc pituitæ cursu, festinant; quàm primùm discedere debet, nihil eodie vini assumere, cibi minùs etiam quàm pridè.

Deinde quum primùm satis pituita substitit, iterum ad usum balnei redire.

Solet tamen evenire non numquam, sive rempstatum vitio sive corporis, ut pluribus diebus neque dolor neque inflammatio, & minimè pituitæ cursus finiatur. Quod ubi incidit, jamque ipsâ verustate res matura est, ab eisdem auxilium perendum est, id est balneo ac vino. Hæc enim ut in recentibus malis alièna sunt, quia concitare ea possunt & accendere; sic in veteribus quæ nullis aliis auxiliis cessèrunt, admodum efficacia esse consuèrunt: videlicet hic quoque ut alibi, quum secunda vana fuerint, contrariis adjuvantibus. Sed antè tondèri ad cutem convenit; deinde in balneo aquâ calidâ quàm plurimâ caput atque oculos fovère; tum utrumque penicillo detergere, & ungere caput irino unguento: continerèque in lectulo se, donec omnis calor qui conceptus est, finiatur, desinatque sudor qui necessariò in capite collectus est. Tum ad idem cibi viniq̃ue genus veniendum est, sic uti potiones meracæ sint, obtegendumque caput, & quiescendum. Sæpe enim post hæc gravis somnus, sæpe sudor, sæpe alvi dejectio pituitæ cursum finit.

Si levatum malum est, quod aliquando seriùs fit, per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto sanitas restituatur. Si diebus eisdem alvus nihil reddit, ducenda est, quo magis superiores partes leventur.

Non numquam autem ingens inflammatio tanto impetu erumpit, ut oculos suâ sede propellat: *προπρωσις* id, quoniam oculi procidunt, Græci

appellant. His utique, si vires patiuntur, sanguinem mitti; si id fieri non potest, alvum duci, longioremque inediam indici necessarium est. Opus autem lenissimis medicamentis est: ideoque Cleōnis collyrio quidam quod duobus antepositum est, utuntur: sed optimum est Nilei: neque de ullo magis inter omnes auctores convenit.

Id habet nardi Indici, papaveris lacrimæ, singulorum P. i. \*. gummi P. i. \*. croci P. ii. \*. foliorum rosæ recentium P. iv. \*. quæ vel aqua pluviarili, vel vino subaustéro coguntur. Neque aliènum est malicorium, vel sertulam Campanam ex vino coquere, deinde conterere, aut myrrham nigram cum rosæ foliis miscère, aut hyoscyami folia cum ovi cocti vitello, aut farinam cum acaciæ succo, vel passò, aut mulso: quibus si folia quoque papaveris adjiciuntur, aliquanto valentiora sunt. Horum aliquo præparato, penicillo fovère oculos oportet ex aquâ calidâ expresso; in qua antè vel myrti vel rosæ folia decocta sint: deinde ex illis aliquid impóni. Præter hæc ab occipitio incisâ cute, cucurbitula admovenda est.

Quod si per hæc restitutus oculus in sedem suam non est, eodemque modo prolapsus permanet, scire oportet lumen esse amissum; deinde futurum ut indurescat is, aut in pus verratur.

4°. Si suppuratio se ostendit ab eo angulo qui propior tempore est, incidi oculus debet, ut, effúso pure, & inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicæ residant, quo minùs fœda postea facies sit. Utendum deinde vel iisdem collyriis est ex lacte

sut ovo, vel croco cui album ovi misceatur. At si induruit & sic emortuus est; ne in pus vertatur, quatenus fœdè prominebit, excindendus erit, sic ut hamo summa tunica apprehendatur: infrà id deinde scalpellus incidat; tum eadem medicamenta erunt conjicienda, donec omnis dolor finiatur. Iisdem medicamentis in eo quoque oculo utendum est, qui priùs procidit, deinde per plura loca fissus est.

5°. Solent etiam carbunculi ex inflammatione nasci, non numquam in ipsis oculis, non numquam in palpebris: & in his ipsis oculis modò ab interiore parte, modò ab exteriori. In hoc casu alvus ducenda est, cibus minuendus, lac porui dandum, ut acria quæ læserunt, leniantur. Quod ad cataplasmata & medicamenta pertinet, his utendum quæ adversùs inflammationes proposita sunt. Atque hîc quoque Nilei collyrium optimum est: si tamen carbunculus in exteriori palpebræ parte est, ad cataplasmata aptissimum est lini semen ex mulso coctum: aut si id non est, tritici farîna eodem modo cocta.

6°. Pustulæ quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. Quod si inter initia protinus incidit, magis etiam servanda sunt, quæ de sanguine & quiete suprâ proposui: sin seriùs quàm ut sanguis mitti possit, alvus tamen ducenda est: si id quoque aliqua res inhibet, utique victûs ratio servanda est: medicamentis autem huic quoque lenibus opus est, quale Nilei, quale Cleonis est.

Id quoque quod Philalêthis vocatur, huic aptum est. Myrrhæ, papaveris lacrimæ, singulorum

O vj

P. 1. \*. plumbi elóti, terræ Samiæ quæ ἀσήρ vocatur, tragacanthæ, singulorum P. 1v. \*. stibii cocti, amyli, singulorum P. vj. \*. spodii elóti, cerussæ elóte, singulorum P. viii. \*. Quæ aqua pluviali excipiuntur. Usus collyrii vel ex ovo, vel ex lacte est.

7°. Ex pustulis ulcera interdum fiunt: ea recentia æquè lenibus medicamentis nutrienda sunt, & iisdem ferè quæ suprâ in pustulis posui. Fit quoque propriè ad hæc quod διὰ λιβάνου vocatur. Habet æris combusti & elóti, papaveris lacrimæ frictæ, singulorum P. 1. \*. spodii elóti, turis, stibii combusti & elóti, myrrhæ, gummi, singulorum P. 11. \*.

8°. Evenit etiam ut oculi vel ambo, vel singuli, minores fiant quàm esse naturaliter debeant: idque & acer pituitæ cursus in lippitudine efficit, & continuati fletus, ictus parum bene curati.

In his quoque iisdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum est; cibus verò his quæ maximè corpus alere & implère consuérunt: vitandaque omni modo causæ quæ lacrimas excitet, curaque domesticorum; quorum etiam si quid tale incidit, ejus notitiæ subtrahendum: atque acria quoque medicamenta & acres cibi non alio magis nomine his nocent, quàm quòd lacrimas movent.

9°. Genus quoque vitii est, quum inter pilos palpebrarum pediculi nascuntur: id φθειράσι Græci nominant. Quod quum ex malo corporis habitu fiat, rarè non ultrâ procedit. Sed ferè tempore interposito, pituitæ cursus acerrimus sequitur, exul-

ceratisque vehementer oculis, aciem quoque ipsam corrumpit.

His alvus ducenda est, caput ad cutem tondendum, diuque quotidie jejunis perfricandum. His, ambulationibus aliisque exercitationibus diligenter utendum, gargarizandumque ex mulso in quo nepeta & pinguis ficus decocta sit: sæpe in balneo multâ calidâ aquâ fovendum caput: vitandi acres cibi, lacte vinoque pingui utendum, bibendumque liberalius quàm edendum est.

Medicamenta verò intus quidem lenia danda sunt, ne quid acrioris pituitæ concitent. Super ipsos verò pediculos alia, quæ necare eos & prohibere ne similes nascentur, possint. Ad id ipsum spumæ nitri P. i. \*. sandarachæ P. i. \*. uvæ taminæ P. i. \*. simul teruntur, adjiciturque vetus oleum pari portione, atque acêtum, donec eî mellis crassitudo sit.

SECT. II. Hastenus oculorum morbi lenibus medicamentis curantur: genera deinde alia sunt, quæ diversam curationem desiderant, ferèque ex inflammationibus sunt; sed, finitis quoque his, manentia.

1<sup>o</sup>. Atque in primis in quibusdam perseverat tenuis pituitæ cursus; quibus alvus ab inferiore parte evocanda est, demendum aliquid ex cibo. Neque aliènum est illini frontem compositione Andréæ, quæ habet gummi P. i. \*. cerussæ, sibi, singulorum P. ii. \*. spumæ argenti & coctæ & elotæ P. iv. \*. Sed & ea spuma ex aqua pluviali coquitur, & arida hæc medicamenta ex succo myrti conteruntur. His illitâ fronte, cataplasma quoque



super injiciendum ex farina quæ frigidâ aquâ coacta sit, cuique aut acaciæ succus, aut cupressus adjecta sit.

Cucurbitula quoque inciso vertici rectè accommodatur, aut ex temporibus sanguis emittitur. Inungi verò eo debet quod habet squamæ æris, papaveris lacrimæ, singulorum P. i. \*. cervini cornu combusti & elóti, plumbi elóti, gummi, singulorum P. iv. \*. turis P. xii. \*. Hoc collyrium, quia cornum habet, διὰ κέρατος nominatur. Quotiescumque non adjicio quod genus humoris adjiciendum sit, aquam intelligi volo.

Ad idem Euelpidis, quod is μεμυγμένον nominabat. In eo papaveris lacrimæ & albi piperis singulæ uncia sunt, gummi libra, æris combusti P. i. \*. Inter has autem curationes, post intermissionem aliquam prosunt balneum & vinum. Quumque omnibus lippientibus vitandi cibi sunt qui extenuant, tum præcipuè his quibus tenuis humor diu fertur. Quòd si jam fastidium est eorum quæ pituitam crassiorem reddunt (sicut in hoc genere materiæ maximè promptum est) confugiendum est ad ea quæ, quia ventrem, corpus quoque adstringunt.

2°. At ulcera, si cum inflammatione finita non sunt, aut supercrescentia, aut cava, aut certè vetera esse consuerunt. Ex his supercrescentia collyrio quod Memigmenon vocatur, optimè reprimuntur: sordida purgantur & eodem, & eo quod Smilion nominatur. Habet æruginis P. iv. \*. gummi tantundem, ammoniaci, minii Sinopici, singulorum P. xvi. \*. Quæ quidam ex aqua, qui

dam, quo vehementiora sint, ex aceto terunt.

Id quoque Euelpidis, quod *Phynona* appellabatur, huic utile est. Croci P. i. \*. papaveris lacrimæ, gummi, singulorum P. ii. \*. æris combusti & elóti, myrrhæ, singulorum P. iv. piperis albi P. vi. \*. Sed ante illo, tum hoc inungendum est.

Id quoque ejusdem, quod *Sphæron* nominabatur, in eodem valet. Lapidis hæmatitis elóti P. ii. \*. piperis grana sex, Cadmiæ elotæ, myrrhæ, papaveris lacrimæ, singulorum P. iii. \*. croci P. iv. \*. gummi P. viii. \*. Quæ cum vino Aminæo conteruntur.

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebatur, in quo hæc erant. Æruginis P. \*. misyos combusti, atramenti sutorii, cinnamómi, singulorum P. iii. \*. croci, nardi, papaveris lacrimæ, singulorum P. i. \*. myrrhæ P. ii. \*. æris combusti P. iii. \*. cineris ex oleribus P. iv. \*. piperis grana xv. Hæc ex vino austero teruntur: deinde cum passis tribus hemínis decoquantur, donec corpus unum sit: idque medicamentum vetustate efficacius fit.

Cava verò ulcera commodissimè implentur ex his quæ suprâ posita sunt, *Sphæron*, & id quod *Philalêthis* vocatur.

Idem *Sphæron* vetustis ulceribus, & vix ad cicatricem venientibus, optimè succurrit.

Est etiam collyrium quod, quum ad plura valeat, plurimum tamen proficere in his ulceribus videtur: refertur ad Hermonem auctorem. Habet piperis longi P. i. z. \*. albi P. v. \*. cinnamómi, costi,

singulorum P. I. \*. atramenti sutorii, nardi, castiæ, castorei, singulorum P. II. \*. gallæ P. V. \*. myrrhæ, croci, turis, lycii, cerussæ, singulorum P. VIII. \*. papaveris lacrimæ P. XI. \*. aloës, æris combusti, Cadmiæ, singulorum P. XVI. \*. acaciæ, stibii, gummi, singulorum P. XXV. \*.

Factæ verò ex ulceribus cicatrides duobus vitiis periclitantur, ne aut cavæ aut crassæ sint. Si cavæ sunt, potest eas implere id quod *spherion* vocari dixi, vel id quod *Asclepias* nominatur. Habet papaveris lacrimæ P. II. \*. sagapeni, opopanax, singulorum P. III. \*. æruginis P. IV. \*. cumini P. VIII. \*. piperis P. XII. \*. gummi, Cadmiæ elotæ, cerussæ, singulorum P. XVI. \*.

At si crassæ cicatrides sunt, extenuat vel *Smilion*, vel *Canopite* collyrium quod habet cinnamomi, acaciæ, singulorum P. I. \*. Cadmiæ elotæ, croci, myrrhæ, papaveris lacrimæ, gummi, singulorum P. II. \*. piperis albi, turis, singulorum P. III. \*. æris combusti P. IX. \*. cum aqua pluviatili.

Vel *Euelpidis* Pyxinum, quod ex his constat. Salis fossilis P. IV. \*. ammoniaci, thymiamatis P. VIII. \*. papaveris lacrimæ P. XII. \*. cerussæ P. XV. \*. piperis albi, croci Siculi, singulorum P. LII. \*. gummi P. XLII. \*. Cadmiæ elotæ P. XI. \*.

Maximè tollere cicatricem videtur id quod habet gummi P. III. \*. æruginis P. I. \*. crocomagmatitis P. IV. \*.

3°. Est etiam genus inflammationis in qua, si cui tument ac distenduntur cum dolore oculi, sanguinem ex fronte emitti necessarium, multaque

aquâ calidâ caput atque oculos fovêri , gargari-  
zari ex lenticula vel ex fici cremore , inungi acri-  
bus medicamentis quæ suprâ comprehensa sunt ,  
maximèque eo quod *Sphæron* nominatur , quod  
lapidem hæmatiten habet. Atque alia quoque uti-  
lia sunt , quæ ad extenuandam aspritudinem fiunt ,  
de qua protinus dicam.

Hæc autem inflammationem oculorum ferè se-  
quitur , interdum major , interdum levior. Non  
numquam etiam ex aspritudine lippitudo fit , dein-  
de aspritudinem ipsam auget , fitque ea in aliis  
brevis , in aliis longa , & quæ vix umquam  
finiatur.

In hoc genere valetudinis quidam crassas du-  
rasque palpebras & ficulneo folio , & asperato  
specillo , & interdum scalpello eradunt , versasque  
quotidie medicamentis suffricant : quæ neque nisi  
in magnâ vetustâque aspritudine , neque sæpe fa-  
cienda sunt : nam meliùs eodẽ ratione victûs &  
idoneis medicamentis pervenitur. Ergo exercita-  
tionibus utemur & balneo frequentiore , multâque  
oculorum palpebras aquâ calidâ fovebimus. Cibos  
autem sumemus acres & extenuantes.

At medicamentum id quod *Cæsarianum* voca-  
tur , huc maximè confert. Habet atramenti sutorii  
P. I. \*. misyos P. \*. piperis albi P. v. \*. papave-  
ris lacrimæ , gummi , singulorum P. II. \*. Cadmiæ  
elotæ P. III. \*. stibii P. VI. \* : satisque constat  
hoc collyrium adversus omne genus oculorum va-  
letudinis idoneum esse , exceptis his quæ lenibus  
curantur.

: Id quoque quod *Hieracis* nominatur , ad aspri-

tudinem prodest. Habet myrrhæ P. i. \*. ammoniaci, thymiamatis P. ii. \*. æruginis rasæ P. iv. \*. cum aqua pluviali.

Ad idem idoneum est etiam id quod *Canopite* est, & id quod *Smilion* vocatur, & id quod *pyxinum*, & id quod *Spharion*. Si composita medicamenta non adsunt, felle caprino, vel quam optimo melle satis commodè aspritudo curatur.

4°. Est etiam genus aridæ lippitudinis: ζυροσθαλμίας Græci appellant. Neque tument neque fluunt oculi, sed rubent tantum, & cum dolore quodam ferè levi ac prurigine gravescunt, & palpebræ citra duritiem ullam noctu prægravi pituita inhærescunt: quantoque major generi hujus impetus, tanto finis minùs expeditus est. In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lavari sæpe, ibique desudare, multaque frictione uti necessarium est. Cibi neque qui implent, neque nimium acres apti sunt, sed inter hos medii. Mane ubi concoxissè manifestum est, non aliènum est ex sinâpi gargarizare, tum deinde caput atque os diutius defricare.

Collyrium verò aprissimum est, quod *Rhinion* vocatur. Habet myrrhæ P. i. \*. papaveris lacrimæ, acaciæ succi, piperis, gummi, singulorum P. i. \*. lapidis hæmatitis, lapidis Phrygii, lycii, lapidis scissilis, singulorum P. ii. \*. æris combusti P. iv. \*. Ac pyxinum quoque eodè accommodatum est.

5°. Si verò scabri oculi sunt, quod maximè in angulis esse consuevit, potest prodesse *Rhinion* id quod suprâ positum est: potest similiter prodesse

id quod habet æruginis rasæ, piperis longi, papaveris lacrimæ, singulorum P. II. \*. piperis albi, gummi, singulorum P. IV. \*. Cadmiæ elótæ, cerussæ, singulorum P. VI. \*.

Nullum tamen melius est quàm Euelpidis, quod *Basilicon* nominabat. Habet papaveris lacrimæ, cerussæ, lapidis Asii, singulorum P. II. \*. gummi P. XIII. \*. piperis albi P. IV. \*. croci P. VI. \*. psorici P. XIII. \*. Nulla autem per se materia est quæ *Psoricum* nominetur; sed chalcitidis aliquid, & Cadmiæ dimidio plus ex acéto simul conteruntur, idque in vas fictile inditum & contextum ficulneis foliis sub terra reponitur, sublatumque post dies viginti rursus teritur, & sic appellatur. Verùm in basilico quoque collyrio convenit, ad omnes affectus oculorum id esse idoneum, qui non lenibus medicamentis curantur.

Ubi autem non sunt medicamenta composita, scabros angulos lævant & mel & vinum: succurritque & his, & aridæ lippitudini, si quis panem ex vino subactum super oculum imponit. Nam quum ferè sit humor aliquis, qui modò ipsum oculum, modò angulos aut palpebras exasperet, sic, & si quid prodit humoris, extrahitur, & si quid juxta est, repellitur.

6º. Caligare verò oculi non numquam ex lippitudine, non numquam etiam sine hac propter senectutem imbecillitatemve aliam, consuérunt. Si ex reliquiis lippitudinis id vitium est, adjuvat collyrium quod *Asclepias* nominatur: adjuvat & id quod ex crocomagmate fit.

Propriè etiam ad id componitur, quod *διὰ κρόκῃς*

vocant. Habet piperis P. 1. \*. croci Cilicii, papaveris lacrimæ, cerussæ, singulorum P. 11. \*, psorici, gummi, singulorum P. 1v. \*.

At si ex senectute aliâve imbecillitate id est, rectè inungi potest, & melle quàm optimo, & cyprino, & oleo veteri. Commodissimum tamen est balsami partem unam, & olei veteris aut cyprini partes duas, mellis quàm acerrimi partes tres miscère. Utilia huic quoque medicamenta sunt quæ ad caliginem proximè, quæque ad extenuandas cicatrices suprâ comprehensa sunt.

Cuicumque verò oculi caligabunt, huic opus erit multâ ambulatione atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quidem corpus perfri-candum est; præcipuè tamen caput, & quidem irino, donec insudet; velandumque postea, nec detegendum antè quàm sudor & calor domi con-quierint. Tum cibus utendum acribus & extenuan-tibus, interpositisque aliquibus diebus, ex sinâpi gargarizandum.

7°. Suffusio quoque quam Græci *ὕπεχυσιν* nomi-nant, interdum oculi potentiæ quâ cernit, se op-ponit. Quod si inveteraverit, manu curandum est. Inter initia non numquam etiam certis observatio-nibus discutitur. Sanguinem ex fronte vel naribus mittere, in temporibus venas adurere, gargari-zando pituitam evocare, suffumigare oculos acri-bus medicamentis, inungere, expedit. Victus opti-mus est qui pituitam extenuat.

8°. Ac ne resolutio quidem oculorum quam *παράλυσιν* Græci nominant, alio victûs modo vel aliis medicamentis curanda est. Exposuisse tantum

genus vitii satis est. Igitur interdum evenit, modò in altero oculo, modò in utroque aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex distentione nervorum quâ vehementer oculus ipse concussus est, ut is neque quóquam intendi possit, nec omnino consistat; sed huc illucve sine ratione moveatur, ideòque ne conspectum quidem rerum præstet.

9°. Non multum ab hoc malo distat id quod *μυδρίασις* Græci vocant. Pupilla effunditur & dilatatur, aciesque ejus hebetescit, ac panè caligat. Difficillimè genus id imbecillitatis eliditur. In utraque verò, id est & paralyti & mydriasi, pugnantissimum est per eadem omnia quæ in caligine oculorum præcepta sunt, paucis tantùm mutatis: siquidem ad caput unguendum irino interdum acètum, interdum nitrum adjiciendum est, oculos verò melle inungi satis est. Quidam in posteriore vitio calidis aquis uti relevatique: quidam sine ullâ manifestâ causâ subitò obcæcati sunt. Ex quibus non nulli cum aliquamdiu nihil vidissent, repentinâ profusione alvi lumen receperunt. Quo minùs aliènum vidètur, & recenti re & interposito tempore, medicamentis quoque moliri dejectiones, quæ omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

10°. Præter hæc imbecillitas oculorum est, ex qua quidem interdum satis, noctu nihil cernunt, quod in feminam, bene respondentibus menstruis, non cadit. Sed sic laborantes inungi oportet ichore jecinoris (maximè hircini; si minùs, caprini), ubi id assum coquitur, excepto: atque edi quoque ipsam jecur debet.

Licet tamen etiam iisdem medicamentis non



inutiliter uti, quæ vel cicatrîces, vel aspritudinem extenuant: quidam contrîto semini portulacæ mel adjiciunt, eatenus ne id ex specillo destillet, eoque inungunt. Exercitationibus, balneo, friccionibus, gargarizationibus iisdem, his quoque urendum est.

SECT. III. 1°. Et hæc quidem in ipsis corporibus oriuntur: extrinsecus verò interdum sic icus oculus lædit, ut sanguis in eo suffundatur. Huic nihil commodius est quàm sanguine vel columbæ, vel palumbi vel hirundinis inungere. Neque id sine caussa fit, quum harum acies extrinsecus læsa, interposito tempore, in antiquum statum redeat, celerimèque hirundinis. Unde etiam locus fabulæ factus est, aut per parentes, aut herbâ chelidoniâ id restitui, quod per se sanescit. Eorum ergo sanguis nostros quoque oculos ab externo casu commodissimè tuetur, hoc ordine, ut sit hirundinis optimus, deinde palumbi: minimè efficax columbæ & illi ipsi & nobis.

2°. Supra percussum verò oculum, ad inflammationem leniendam, non est aliènum imponere etiam cataplasmata. Sal ammoniacus, vel quilibet alius quàm optimus, teri debet sic ut ei paullatim oleum adjiciatur, donec crassitudo strigmenti fiat. Id deinde miscendum est cum hordeaceâ farinâ, quæ ex mulso decocta sit.

3°. Facile autem recognitis omnibus quæ medici quique prodiderunt, apparère cuilibet potest, vix ullum ex his quæ supra comprehensa sunt, oculi vitium esse, quod non simplicibus quoque & promptis remediis removèri possit.

## CAPUT QUARTUM.

HACTENUS in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum possunt: ideòque ad aures transeundum est, quarum usum proximum a luminibus Natura nobis dedit. Sed in his aliquanto majus periculum est: nam vitia oculorum intra ipsos nocent; aurium inflammationes doloresque interdum etiam ad dementia[m] mortemque præcipitant. Quo magis inter initia protinus succurrendum est, ne majori periculo locus sit.

SECT. I. 1<sup>o</sup>. Ergo ubi primùm dolorem aliquis sensit, abstinere & continere se debet: postero die, si vehementius malum est, caput tondere, idque irino unguento calido perungere & operire. At magnus cum febre vigiliæque dolor exigit, ut sanguis quoque mittatur: si id aliquæ causæ prohibent, alvus solvenda est. Cataplasmata quoque calida subinde mutata proficiunt; sive fœni græci, sive lini, sive alia farina ex mulso decocta est. Rectè etiam subinde admoventur spongiæ, ex aqua calida expressæ.

Tum levato dolore, ceratum circumdari debet ex irino aut cyprino factum: in quibusdam tamen meliùs, quod ex rosa factum est, proficit.

Si vehemens inflammatio somnum ex toto prohibet, adjici cataplasmati debent papaveris cortices fricti atque contriti, sic ut ex his pars dimidia sit; eaque tum simul ex passo vel misto decoquantur. In aurem verò infundere aliquod me-

dicamentum oportet, quod semper antè tepesieri  
convenit, commodissimèque per strigilem instilla-  
tur. Ubi auris replèta est, supèr lana mollis ad-  
denda est, quæ humorem intus contineat. Et hæc  
quidem communia sunt.

Medicamentum verò est & rosæ & radicum  
arundinum succus, & oleum in quo lumbrici  
cocti sunt, & humor ex amaris nucibus aut ex  
nucleo mali Persici expressus. Composita verò ad  
inflammationem doloremque leniendum hæc ferè  
sunt: castorei, papaveris lacrimæ pares portiones  
conteruntur, deinde adjicitur his passum.

Vel papaveris lacrimæ, croci, myrrhæ par mo-  
dus sic teritur, ut in vicem modò rosa, modò  
passum instilletur.

Vel id quod amarum in Ægyptia faba est, con-  
teritur, rosâ adjectâ: quibus myrrhæ quoque  
paulum a quibusdam miscètur, vel papaveris la-  
crimæ, aut tus cum muliebri lacte, vel amara-  
rum nucum cum rosa succus.

Vel castorei, myrrhæ, papaveris lacrimæ pares  
portiones cum passo.

Vel croci P. I. \*. myrrhæ, aluminis scissilis,  
singulorum. P. III. \*. quibus, quum teruntur,  
paulatim miscentur passi cyathi tres, mellis minus  
cyatho: idque ex primis medicamentis est.

Vel papaveris lacrima ex acèto.

Licet etiam compositione uti Themisonis, quæ  
habet castorei, opopānaxis, papaveris lacrimæ ex  
acèto, singulorum P. II. \*. spumæ lycii P. IV. \*.  
Quæ contrita passo excipiuntur, donec cerati cras-  
situdinem habeant, atque ita reponuntur. Ubi usus  
requiritur,

requiritur, rursus idem medicamentum, adjecto passo, specillo teritur.

Illud perpetuum est, quotiescumque crassius medicamentum est quam ut in aurem instillarè possit, adjiciendum cum esse humorem ex quo id componi debet, donec satis liquidum sit.

1<sup>o</sup>. Si verò pus quoque aures habent, rectè Iy-  
cium per se infunditur, aut irinum ungentum,  
aut porri succus cum melle, aut centauréæ succus  
cum passo, aut dulcis punici mali succus in ipsius  
cortice tepefactus, adjectâ myrrhæ exiguâ parte.

Rectè etiam miscentur myrrhæ (quàm *σακτιν*  
cognominant) P. i. \*. croci tantumdem, nuces  
amaræ xv. mellis sesquicyathus: quæ contrita quum  
utendum est, in cortice Punici mali tepesiant.

Ea quoque medicamenta quæ oris exulcerati  
caussâ componuntur, æquè ulcera aurium sanant.  
Quæ si vetustiora sunt, & multa sanies fluit,  
apta compositio est quæ ad auctorem Erasistra-  
tum refertur, piperis P. i. \*. croci P. i. \*. myr-  
rhæ, misyos cocti, singulorum P. ii. \*. æris com-  
busti P. ii. \*. Hæc ex vino teruntur: deinde ubi  
inaruerunt, adjiciuntur passi hemina tres, & simul  
coquantur. Quum utendum est, adjicitur his mel  
& vinum.

Est etiam Ptolemæi chirurgi medicamentum,  
quod habet lentisci P. i. \*. gallæ P. i. \*. ompha-  
cii P. i. \*. succum Punici mali.

Est Menophili validum admodum, quod ex his  
constat; piperis longi P. i. \*. castorei P. ii. \*.  
myrrhæ, croci, papaveris lacrimæ, nardi Sy-  
riaci, turis, malicorii, ex Ægyptia faba partes

inferiores, nucum amararum, mellis quàm optimi, singulorum P. *iv.* \*. quibus quum teruntur, adjicitur acètum quàm acerrimum, donec crassitudo in his passu fiat.

Est Cratónis. Cinamómi, casia, singulorum P. *i.* \*. lycii, nardi, myrrha, singulorum P. *i.* \*. aloës P. *ii.* \*. mellis cyathi tres, vini sextarius: ex quibus lycium cum vino decoquitur, deinde his alia miscentur. At si multum puris malusque odor est, æruginis, rosæ, turis, singulorum P. *ii.* \*. mellis cyathi duo, aceti quattuor, simul incoquantur. Ubi utendum est, dulce vinum miscetur.

Aut aluminis scissilis, papaveris lacrimæ, acaciæ succi par pondus miscetur, hisque adjicitur hyoscyami succi dimidio minor quàm unius ex superioribus portio; eaque trita ex vino diluuntur. Per se quoque hyoscyami succus satis proficit.

Commune verò auxilium adversus omnes aurium casus, jamque usu comprobatum, Asclepiades composuit. In eo sunt cinamómi, casia, singulorum P. *i.* \*. floris junci rotundi, castorei, albi piperis & longi, amómi, myrobalani, singulorum scrupuli duo, turis masculi, nardi Syriaci, myrrha pinguis, croci, spumæ nitri, singulorum P. *ii.* \*. Quæ separatim contrita, rursus mista ex aceto conteruntur, atque ita condita, ubi utendum est, aceto diluuntur.

Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus est Polybii sphragis ex dulci vino liquata; quæ compositio priore libello continetur.

Quòd si & sanies profluit, & tumor est, non

aliènum est, misto vino per oricularium clystèrem eluere, & tum infundere vinum austèrum cum rosa mistum, cui spodii paullum sit adjectum, aut lycium cum lacte, aut herbæ sanguinalis succum cum rosa, aut mali Punici succum cum exigua parte myrrhæ.

Si sordida quoque ulcera sunt, melius mulso eluuntur, & tum aliquod ex his quæ suprâ scripta sunt, quod mel habeat, infunditur.

Si magis pus profluit, & caput utique tendendum est, & multâ calidâ aquâ perfundendum, & usque ad lassitudinem ambulandum, & cibo modico utendum est.

Si cruor quoque ex ulceribus apparuit, lycium cum lacte debet infundi, vel aqua in qua rosa decocta sit, succo aut herbæ sanguinalis aut acaciæ adjecto. Quòd si super ulcera caro incrêvit, eaque mali odoris saniem fundit, aquâ tepidâ elui debet; tum infundi id quod ex ture & æruginè & acéto & melle fit, aut mel cum æruginè incoctum. Squama quoque æris cum sandaracha contrita per fistulam recte instillatur.

Ubi verò vermes orti sunt, si juxtâ sunt, protrahendi oriculario specillo sunt; si longius, medicamentis enecandi, cavendumque ne postea nascantur. Ad utrumque proficit, album veratrum cum acéto contritum. Elui quoque aurem oportet vino in quo marrubium decoctum sit: sic emortui vermes in primam auris partem prolantur, unde facillimè educi possunt.

Sin foramen auris compressum est, & intus crassa sanies subest, mel quàm optimum adden-

dum est. Si id parum proficit, mellis cyatho & dimidio æruginis rasæ P. II. \* adjiciendum est, incoquemendumque, & eo utendum. Iris quoque cum melle ad idem proficit. Item mellis & rosæ scrupuli duo. Item galbani P. II. \*. myrrhæ cum melle, & fellis taurini, singulorum P. II. \*. vini quantum satis est ad myrrham diluendam.

SECT. II. Ubi verò gravius aliquis audire cœpit, (quod maximè post longos capitis dolores evenire consuevit) in primis aurem ipsam considerare oportet: apparèbit enim aut *crusta*, qualis super ulcera innascitur, aut *sordium coitus*. Si crusta est, infundendum est aut oleum calidum, aut cum melle ærûgo, vel porri succus, aut cum mulso nitri paullum. Atque ubi crusta a corpore jam recedit, eluenda auris aquâ tepidâ est, quo facilius ea per se diducta oriculario specillo protrahatur. Si sordes, cæque molles sunt, eodem specillo eximendæ sunt: at si duræ sunt, acêtum & cum eo nitri paullulum conjiciendum est: quumque emollitæ sunt, eodem modo elui aurem purgarique oportet.

Quòd si capitis gravitas manet, attondendum idem, & leniter sed diu perfricandum est: adjecto vel irino vel laureo oleo, sic ut utrilibet paullum aceti misceatur: tum diu ambulandum, leniterque post unctiorem aquâ calidâ caput fovendum: cibusque utendum ex imbecillissimâ & mediâ materiâ, magisque assumendæ dilutæ portiones: non numquam gargarizandum est. Infundendum autem in aurem castoreum cum aceto & laureo oleo, & succo radiculae corticis: aut

cucumeris agrestis succus, adjectis contritæ rosa foliis. Immaturæ quoque uvæ succus cum rosa instillatus, adversus surditatem satis proficit.

Aliud vitii genus est, ubi aures intra seipsas sonant, atque ob hoc quoque fit, ne externum sonum accipiant. Levissimum est, ubi id ex gravedine est: pejus, ubi ex morbi capitisve longis doloribus incidit: pessimum, ubi magnis morbis venientibus maximèque comitali, provenit. Si ex gravedine est, purgare aurem oportet, & spiritum continere, donec inde humor aliquis expūmet. Si ex morbo vel capitis dolore, quod ad exercitationem, frictionem, perfusionem gargarizationemque pertinet, eadem facienda sunt, quæ capite superiore præscripta sunt. Cibis non utendum nisi extenuantibus: in aurem dandus radiculæ succus cum rosa, vel cum succo radicis ex cucumere agresti, vel castoreum cum aceto & laureo oleo: veratrum quoque cum aceto conteritur, deinde melle cocto excipitur, & inde collyrium factum in aurem demittitur.

Si sine his cœpit, ideòque novo metu terret, in aurem dari debet castoreum cum aceto vel irino vel laureo oleo, aut huic mistum castoreum cum succo nucum amararum, aut myrrha aut nitrum cum rosa & aceto. Plus tamen in hoc quoque proficit victus ratio: eademque facienda sunt quæ suprâ comprehendi cum majore quoque diligentia; & præterea donec is sonus finiatur, a vino abstinendum. Quod si simul & sonus est & inflammatio, laureum oleum conjecisse abunde est, aut id quod ex amaris nucibus



exprimitur ; quibus quidam vel castoreum vel myrrham miscent.

SECT. III. Solet etiam interdum in aurem aliquid incidere , ut calculus aliquodve animal. Si pulex intus est , compellendum eo lanæ paullum est , quò ipse si subit , & simul extrahitur. Si non est secutus , aliudve animal est , specillum lanâ involutum in resinam quàm glutinosissimam maximèque terebinthinam demittendum , idque in aurem injiciendum , ibique vertendum est ; utique enim comprehendet & eximet. Sin aliquid examine est , specillo oriculario protrahendum est , aut hamulo retúso paullum recurvato.

Si ista nihil proficiunt , potest eodem modo resina protrahi. Sternutamenta quoque admota id commodè elidunt , aut oriculario clystère aqua vehementer intus compulsa. Tabula quoque collocatur media inhærens capitibus utrimque pendentibus , superque eam homo deligatur in id latus versus cujus auris eo modo laborat , sic ut extra tabulam emineat. Tum malleo caput tabulæ quod a pedibus est , feritur : atque ita concussâ aure , id quod inest , excidit.



## CAPUT QUINTUM.

NARES verò exulceratas fovère oportet vapore aquæ calidæ. Id & spongiâ expressâ atque admorâ fit, & subjecto vase oris angustî calidâ aquâ replêto. Post id fomentum illinenda ulcera sunt, aut plumbi recremento, aut cerussâ, aut argenti spumâ: cum quodlibet horum aliquis conterit, eique, dum teritur in vicem vinum & oleum myrteum adjiciat, donec mellis crassitudinem fecerit.

Sin autem ea ulcera circa nares sunt, pluresque crustas & odorem fœdum habent, quod genus Græci ὄζαινας appellant, sciri quidem debet, vix ei malo posse succurri. Nihilo minùs tamen hæc tentari possunt, ut caput ad cutem tondeatur, assiduèque vehementer perfricêtur, multâ calidâ aquâ perfundatur: multa eidem deambulatio sit, cibus modicus, neque acer neque valentissimus. Tum in narem ipsam mel cum exiguo modo resinæ terebinthinæ conjiciatur (quod specillo quoque involuto lanâ fit,) attrahaturque spiritu is succus, donec in ore gustus ejus sentiatur. Sub his enim crustæ resolvuntur, quæ tum per sternutamenta elîdi debent.

Puris ulceribus, vapor aquæ calidæ subjiciendus est: deinde adhibendum aut lycium ex vino dilûtum, aut amurca, aut omphacium, aut menthæ aut marrubii succus, aut atramentum sutorium, quod, candens factum, deinde contrîtum sit: aut interior scillæ pars contrîta, sic ut horum cuili-

bet mel adjiciatur. Cujus in cæteris admodum exigua pars esse debet; in atramento sutorio tanta, ut ea mistura liquida fiat; cum scilla utique pars major; involvendumque lanâ specillum est, & in eo medicamento intingendum, eoque ulcera implenda sunt. Rursusque linamentum involutum & oblongum eodem medicamento illinendum, demittendumque in narem est, & ab inferiore parte leniter deligandum: idque per hiemem & ver bis die, per æstatem & autumnum ter die fieri debet.

Interdum verò etiam in naribus carunculæ quædam similes muliebris mammis nascuntur, hæque in inis partibus, quæ carnosissimæ sunt, inhærent. Has curare oportet medicamentis adurentibus sub quibus ex toto consumuntur.

Pólypus verò est caruncula modò alba modò subrubra, quæ narium ossi inhæret, & modò ad labra tendens narem implet, modò retro per id foramen quò spiritus a naribus ad fauces descendit, adeò increscit, uti post uvam conspici possit; strangulatque hominem, maximè Austro aut Euro flante: ferèque mollis est, rarò dura: eaque magis spiritum impedit & nares dilatat. Et ferè *καρμινώδης* est; itaque attingi non debet.

Illud aliud genus ferè quidem ferro curatur, interdum tamen inarescit, si addita in narem per linamentum aut penicillum ea compositio est, quæ habet minii Sinopici, chalcitidis, calcis, sandarachæ, singulorum P. i. \*. atramenti sutorii P. ii. \*.

## CAPUT SEXTUS.

SECT. I. In Dentium autem dolore, qui ipse quoque maximis tormentis annumerari potest, vinum ex toto circumcidendum est. Cibo quoque primò abstinendum, deinde eo modico molli- que utendum, ne mandentis dentes irrîtet; tum extrinsecus admovendus per spongiam vapor aquæ calidæ, imponendumque ceratum ex cyprino aut irino factum, lanâque id comprehendendum, caputque velandum est.

Quod si gravior is dolor est, utiliter & alvus ducitur, & calida ea cataplasmata super maxil- lam injiciuntur, & ore humor calidus cum me- dicamentis aliquibus continetur, sæpiusque muta- tur. Cujus rei caussâ & quinquifolii radix in vino, & hyoscyami radix vel in posca vel in vino misto coquitur, sic ut paullum his salis adjiciatur, & papaveris non nimium: aridi cortices & mandra- goræ radix, eodem modo. Sed in his tribus uti- que vitandum est, ne quod haustum erit de- voretur.

Ex populo quoque albâ cortex radicis in hunc usum in vino misto rectè coquitur, & in aceto cornu cervinum, & nepeta cum tædâ rapingui: ac ficus item pinguis vel in mulso, vel in aceto & melle, ex quibus quum ficus decocta est, is hu- mor percolatur. Specillum quoque lanâ involu- tum in calidum oleum demittitur, eoque ipse dens fovetur.

Quinetiam quædam quasi cataplasmata in den-

tem ipsum illinuntur : in quem usum ex malo Punico acido atque arido malicorii pars interior cum pari portione & gallæ & pinei corticis conteritur , misceturque his minium ; eaque contrîta aqua pluviatili coquuntur. Aut panâcis , papaveris lacrimæ , peucedani , uvæ taminîæ sine seminibus , pares portiones conteruntur. Aut galbani partes tres , papaveris lacrimæ pars quarta. Quicquid dentibus admorum est , nihilo minùs supra maxillam ceratum , quale suprâ posui , esse debet lanâ obtectum.

Quidam etiam myrrhæ , cardamómi , singulorum P. i. \*. croci , pyrethri , ficorum , piperis , singulorum P. iv. \*. sinâpis P. viii. \*. Contrîta linteolo illinunt , imponuntque in humero partis ejus qua dens dolet : si is superior est , a scapulis ; si inferior , a pectore : idque dolorem levat , & cum levavit , protinus submovendum est.

Si verò exêsus est dens , festinare ad eximendum eum , nisi res coegit , non est necesse : sed tum omnibus fomentis quæ supra posita sunt , adjiciendæ quædam valentiores compositiones sunt , quæ dolorem levant : quales hæ sunt quæ habent papaveris lacrimæ P. i. \*. piperis P. ii. \*. soreos P. x. \*. quæ contrîta galbano excipiuntur : idque circumdatur : aut Menemachi , maximè ad maxillares dentes , in qua sunt croci P. i. \*. cardamómi , turis fuliginis , ficorum , piperis , pyrethri , singulorum P. iv. \*. sinâpis P. viii. \*. Quidam autem immiscent pyrethri , piperis , elaterii , singulorum P. i. \*. aluminis scissilis , papaveris lacrimæ , uvæ taminîæ , sulfuris ignem non experti , bitumi-

nis, lauri baccharum, sinâpis, singulorum P. II. \*.  
 Quodd si dolor eximi eum cogit, & piperis semen cortice liberatum, & eodem modo bacca ederae coniecta in id forâmen, dentem findit, isque per testas excidet. Et plani piscis (quam passinâcam nostri, *τρογύρα* Græci vocant) aculeus torrêtur, deinde conteritur, resinâque excipitur, quæ denti circumdata hunc solvit. Et alumen scissile in id forâmen coniectum dentem citat. Sed id tamen involutum in lana demitti commodius est, quia, sic dente servato, dolorem levat.

Hæc a Medicis accepta sunt: sed agrestium experimento cognitum est, cum dens dolet, herbam mentastrum cum suis radicibus velli debere, & in pelvem conjici, supraque aquam infundi, collocarique juxta sedentem hominem undique veste contactum, tum in pelvem candentes silices demitti, sic ut aqua tegantur, hominemque eum hiantem ore vaporem excipere, ut supra dictum est, undique inclusum. Nam & sudor plurimus sequitur, & per os continens pituita defluit, idque sæpe longiorem, sæpe annuam valetudinem bonam præstat.

SECT. II. Si verò tonsillæ sine exulceratione per inflammationem intumuerunt, caput velandum est: extrinsecus is locus vapore calido fovendus, multâ ambulatione utendum, caput in lecto sublime habendum, gargarizandumque est ex reprimentibus. Radix quoque ea quam dulcem appellant contusa, & in passo mulsove decocta, idem præstat.

Leniter quoque quibusdam medicamentis eas illini

non alienum est, quæ hoc modo fiunt. Ex malo Punico dulci succus exprimitur, & ejus sextarius leni igne coquitur, donec ei mellis crassitudo sit; tum croci, myrrhæ, aluminis scissilis, singulorum P. 11. \*. per se conteruntur, paullatimque his adjiciuntur vini lenis cyathi duo, mellis unus: deinde priori succo ista miscentur, & rursus leniter incoquantur.

Aut ejusdem succi sextarius eodem modo coquitur, atque eâdem ratione trita ei adjiciuntur hæc: Nardi P. \*. omphacii P. 1. \*. cinamômi, myrrhæ, casia, singulorum P. 1. \*. Eadem autem hæc & auribus & naribus purulentis accommodata sunt. Cibus quoque in hac valetudine lenis esse debet, ne exasperet. Quod si tanta inflammatio est ut spiritum impediat, in lecto conquiescendum, a cibo abstinendum, neque assumendum quicquam præter aquam calidam est: alvus quoque ducenda est: gargarizandum ex fico & mulso: illinendum mel cum omphacio: extrinsecus admovendus, sed aliquanto diutius, vapor aquæ calidus, donec ea suppurent, & per se aperiantur.

Si, pure substantive, non rumpuntur hi tumores, incidendi sunt, deinde ex mulso calido gargarizandum. At si modicus quidem tumor & exulceratio est, furfurum cremori ad gargarizandum ex fico: paullum mellis adjiciendum est, illinendaque ulcera hoc medicamento. Passi quàm dulcissimi tres heminæ ad unam coquantur, tum adjicitur turis P. 1. \*. croci, myrrhæ, singulorum P. 1. leviterque omnia rursus fervere. Ubi pura ulcera

sunt, eodem furfurum cremore vel lacte gargari-  
zandum est. Atque hic quoque cibus lenibus opus  
est, quibus adjici dulce vinum potest.

SECT. III. Ulcera autem oris, si cum inflamma-  
tione sunt, & parum pura ac rubicunda sunt,  
optimè his medicamentis curantur quæ supra po-  
sita ex malis Punicis fiunt. Continendusque sæpe  
ore reprimens cremor, cui paululum mellis sit ad-  
jectum: utendum ambulationibus, & non ac-  
cibo. Simul atque verò pura ulcera esse cœperunt,  
lenis humor, interdum etiam quàm optima aqua  
ore continenda est. Prodest quoque assumptum pu-  
rum vinum, pleniorque cibus, dum acribus vacet:  
inspergique ulcera debent alumine scissili, cui di-  
midio plus gallæ immaturæ sit adjectum. Si jam  
crustas habent, quales in adultis esse consueverunt,  
adhibendæ sunt hæ compositiones quas Græci  
*ἀνθραξ* nominant. Junci quadrati, myrrhæ, san-  
darachæ, singulorum P. iv. \*. aluminis pares  
portiones. Aut croci, myrrhæ, singulorum P. ii. \*.  
iridis, aluminis scissilis, sandarachæ, singulo-  
rum P. iv. \*. junci quadrati P. vii. \*. Aut gallæ,  
myrrhæ, singulorum P. ii. \*. aluminis scissilis  
P. ii. \*. rosæ foliorum P. iv. Quidam autem  
croci P. \*. aluminis scissilis, myrrhæ, singulo-  
rum P. i. \*. sandarachæ P. ii. \*. junci quadrati  
P. iv. \*. miscent. Priora arida insperguntur: hoc  
cum melle illinitur, neque ulceribus tantum, sed  
etiam tonsillis.

Verum ea longè periculosissima ulcera sunt, quas  
*ἀεθας* Græci appellant, sed in pueris: hos enim  
sæpe consumunt, in viris & mulieribus idem pe-



riculum non est. Hæc ulcera a gingivis incipiunt ; deinde palatum totumque os occupant : tum ad uvam faucesque descendunt : quibus obsessis , non facile fit ut puer convalescat. Ac miserius etiam est , si lactens adhuc infans est , quo minus imperari remedium aliquod potest.

Sed in primis nutritrix cogenda est exerceri ambulationibus , hisque operibus quæ superiores partes movent : mittenda in balneum , jubendaque ibi calidâ aquâ mammas perfundere , tum alenda cibus lenibus , & his qui facile non corrumpuntur. Potio est , si febricitat puer , aquæ ; si sine febre est , vini diluti. Ac si alvus nutritrici substitit , ducenda est. Si pituita ejus in os coit , vomere debet. Tum ipsa ulcera perungenda sunt melle cui rhus quem Syriacum vocant , aut amaræ nuces adjectæ sunt : vel mistis inter se rosæ foliis aridis , pineis nucleis , menthæ coliculo cum melle : vel eo medicamento quod ex moris fit , quorum succus eodem modo quo Punici mali ad mellis crassitudinem coquitur ; eademque ratione ei crocum , myrrha , alûmen , vinum , mel , miscetur : neque quicquamandum , a quo humor evocari possit.

Si verò jam firmior puer est , gargarizare debet his fere quæ suprâ comprehensa sunt. At si leniora medicamenta in eo parum proficiunt , adhibenda ea quæ adurendo crustas ulceribus inducant. Quale est scissile alûmen , vel chalcitjs , vel atramentum sutorium. Prodest etiam fames & abstinentia quanta maxima imperari potest. Cibus debet esse lenis : ad purganda tamen ulcera interdum caseus ex melle rectè datur.

SECT. IV. Linguae quoque ulcera non aliis medicamentis egent, quam quae primâ parte superioris capitis exposita sunt. Sed quae in latere ejus nascuntur, diutissimè durant: videndumque est, num contrâ dens aliquis acutior sit, qui sanescere saepe ulcus eo loco non sinit; ideoque limandus est.

SECT. V. Solent etiam interdum juxta dentes in gingivis tubercula quaedam oriri dolentia: *παρουλιδας* Græci appellant. Hæc initio leniter sale contrito perfricare oportet, aut inter se mistis sale fossili combusto, cupressò, nepetâ; deinde eluere os cremore lenticulæ, & inter hæc hiare donec pituitæ satis profluat.

In majore verò inflammatione iisdem medicamentis utendum est, quæ ad ulcera oris suprâ posita sunt: & mollis linamenti paulum involvendum aliquâ compositione ex his quas anthyras vocari dixi, demittendumque id inter dentem & gingivam: quòd si durior erit & id prohibebit, extrinsecus admovendus erit spongiâ vapor calidus, imponendumque ceratum. Si suppuratio se ostendet, diutius eo vapore utendum erit, & continendum ore calidum mulsum in quo ficus decocta sit: itemque tuberculum subcrudum incidendum, ne si diutius ibi pus remanserit, os lædat.

Quòd si major is tumor est, commodiùs totus exciditur, sic ut ex utrâque parte dens liberètur. Pure exemto, si levis plaga est, satis est ore calidam aquam continere, & extrinsecus fovère eodem vapore; si major est, lenticulæ cremore: uti iisdem medicamentis, quibus cætera ulcera oris curantur.

SECT. VI. Alia quoque ulcera in gingivis plerunque oriuntur, quibus eadem quæ in reliquo ore succurrunt: maximè tamen mandere ligustrum oportet, succumque ejus ore continère.

Fit etiam interdum, ut ex gingivæ ulcere, sive *παρουλις* fuit, sive non fuit, diutius pus feratur, aut dente corrupto aut fracto, vel aliter vitiato offe; maximèque id per fistulam evenire consuevit. Quod ubi incidit, locus aperiendus, dens eximendus: testa ossis, si qua recessit, recidenda est; si quid vitiosi est, radendum. Post quæ, quid fieri debeat, suprâ in aliorum ulcerum curatione comprehensum est. Si verò a dentibus gingivæ recedunt, eadem antheræ succurrunt. Utile est etiam pira aut mala non permatura mandere, & ore eum humorem continère. Idem quoque præstare non acre acêtum in ore retentum potest.

SECT. VII. Uvæ vehemens inflammatio terrere quoque debet. Itaque in hac & abstinentia necessaria est, & sanguis rectè mittitur; &, si id aliqua res prohibet, alvus utiliter ducitur: caputque super hæc velandum, & sublimius habendum est: tum aquâ gargarizandum, in qua simul rubus & lenticula decocta sit. Illinenda autem ipsa uva vel omphacio, vel gallâ, vel alumine scissili, sic ut cuilibet eorum mel adjiciatur.

Est etiam medicamentum huic aptum, quod *Andronium* appellatur. Constat ex his . alumine scissili, squamâ æris rubri, atramento sutorio, gallâ, myrrhâ, misy: quæ per se contrita mistaque rursus paullatim adjecto vino austéro teruntur, donec his mellis crassitudo sit. Chelidoniæ quoque succus

maximè prodest. Ubi horum aliquo per cochlear illita uva est, ferè multa pituita decurrit, quumque ea quièvit, ex vino calido gargarizandum.

Quòd si minor in ea inflammatio est, laser terere, eique adjicere frigidam aquam satis est, eamque aquam cochleario exceptam ipsi uvæ subjicere. Ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida, eodem modo subjecta, reprimit. Ex eadem autem aquâ gargarizandum quoque est, vel cum lasere, vel sine eo. Ac de curatione uvæ productæ per manum, ratio subjecta est.

SECT. VIII. Si quando autem ulcera oris cancer invasit, primò considerandum est, num malus corporis habitus sit, eique occurrendum; deinde ipsa ulcera curanda. Quòd si in summâ parte id vitium est, satis proficit anthera humido ulceri arida inspersa, sicciori cum exigua parte mellis illita: si paullo altius, chartæ combustæ partes duæ, auripigmenti pars una: si penitus malum descendit, chartæ combustæ partes tres, auripigmenti pars quarta; aut pares portiones salis fricti & iridis frictæ; aut item pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti.

Necessarium autem est linamentum in rosa tingere, & super adurentia medicamenta imponere, ne vicinum & sanum locum lædant. Quidam etiam in acris acèti heminam frictum salem congiunt, donec tabescere desinat: deinde id acètum coquunt, donec exsiccètur, eumque salem contritum inspergunt.

Quoties autem medicamentum injicitur, & antè & post, os diluendum est, vel cremore lenticulæ,

vel aquâ in qua aut ervum, aut oleâ aut verbênæ decoctæ sint, sic ut cuilibet eorum paullum mellis misceatur. Acêtum quoque ex scilla retentum ore satis adversùs hæc ulcera proficit. Ex acêto cocto sali, sicut suprâ demonstratum est, rursus mistum acêtum: sed & diu continêre utrumlibet, & id bis aut ter die facere, prout vehemens malum est, necessarium est.

Quòd si puer est cui id incidit, specillum lanâ involutum in medicamentum demittendum est, & super ulcus tenendum, ne per imprudentiam adurentia devoret. At si dolor in gingivis est, moventurque aliqui dentes, refigi eos oportet; nam curationes vehementer impediunt. Si nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda. Quod tamen in labris ideo non est necessarium, quoniam excidere commodius est. Et id quidem, æquè adustum atque excisum, sine eâ curatione quæ corpori manu adhibêtur, implêri non potest.

Gingivarum verò ossa quæ hebetia sunt, in perpetuum ustione nudantur: neque enim postea caro increscit. Imponenda tamen adustis lenticula est, donec sanitatem, qualis esse potest, recipiant.



## CAPUT SEPTIMUM.

HÆC in capite ferè medicamentis egent : sub ipsis verò auribus oriri *παρωτίδες* solent , modò in secunda valetudine ibi inflammatione ortà , modò post longas febres , illuc impetu morbi converso. Id abscessûs genus est : itaque nullam novam curationem desiderat : animadversionem tantùm modò hanc habet necessariam , quia sine morbo id intumuit , primum reprimendum experimentum est : si ex adversâ valetudine , illud inimicum est ; maturarique & quàm primum aperiri commodius est.

## CAPUT OCTAVUM.

AD Umbilicos verò prominentes , ne manu ferroque utendum sit , antè tentandum est , ut abstineant : alvus his ducatur , imponatur super umbilicum id quod ex his constat : cicutæ & fuliginis , singulorum P. i. \*. cerussæ elótæ P. iv. \*. plumbi elóti P. viii. \*. ovis duobus , quibus etiam solani succus adjicitur. Hoc diutius impositum esse oportet , & interim conquiescere hominem , cibo modico uti , sic ut vitentur omnia infantia.



## CAPUT NONUM.

PROXIMA sunt ea quæ ad partes obscenas pertinent, quarum apud Græcos vocabula & tolerabilius se habent, & accepta jam usu sunt, quum in omni ferè medicorum volumine atque sermone jaſentur: apud nos fœdiora verba, ne consuetudine quidem aliquâ verecundiùs loquentium commendata sunt: ut difficilior hæc explanatio sit simul & pudorem & artis præcepta servantibus. Neque tamen ea res a scribendo deterrère me debuit: primùm, ut omnia quæ salutaria accépi, comprehenderem, dein quia in vulgus eorum curatio etiam præcipuè cognoscenda est, quæ invitiſſimus quisque alteri ostendit.

SECT. I. Igitur si ex inflammatione coles intumuit, reducique summa cutis, aut rursus induci non potest, multâ calidâ aquâ fovendus locus est. Ubi verò glans contacta est, oriculario quoque clystère inter eam cutemque aqua calida inserenda est. Si mollita sic & extenuata cutis reducenti paruit, expeditior reliqua curatio est. Si tumor vicit, imponenda est vel lenticula, vel marrubium, vel oleæ folia ex vino cocta, sic ut cuilibet eorum, dum teritur, mellis paullum adjiciatur: sursumque coles ad ventrem deligandus est. Quod in omni curatione ejus necessarium est: isque homo continere se, & abstinere a cibo debet, & porione aquæ tantùm a siti vindicari.

Postero die rursus adhibendum iisdem rationibus aquæ fomentum est, & cum vi quoque expe-

riundum, an cutis sequatur: eaque, si non parêbit, leviter summo scalpello concidenda erit. Nam quum sanies profluxerit, extenuabitur is locus, & facilius cutis ducetur.

Sive autem hoc modo victa erit, sive numquam repugnaverit, ulcera vel in cutis ulteriore parte, vel in glande, ultrâve eam in cole, reperiuntur: quæ necesse est, aut pura siccâve sint, aut humida & purulenta. Si sicca sunt, primùm aquâ calidâ fovenda sunt: deinde imponendum lycium ex vino est, aut amurca cocta cum eodem, aut cum rosa butyrum. Si levis iis humor inest, vino eluenda sunt, tum butyri rosæ & mellis paullum, & resînæ terebinthinæ pars quarta adjicienda est, eoque utendum. At si pus ex his profuit, ante omnia elui mulso calido debent: tum imponi piperis P. i. \*. myrrhæ P. ii. \*. croci, misyos cocti, singulorum P. ii. \*. quæ ex vino austéro coquuntur, donec mellis crassitudinem habeant. Eadem autem compositio tonsillis, uvæ madenti, oris nariumque ulceribus accommodata est.

Aliud ad eadem piperis P. i. \*. myrrhæ P. i. \*. croci P. ii. misyos cocti P. i. \*. æris combusti P. ii. \*. primùm ex vino austéro conteruntur, deinde ubi inaruerunt, iterum teruntur ex passibus tribus cyathis, & incoquuntur, donec visci crassitudinem habeant.

Ærugo quoque cum cocto melle, & ea quæ ad oris ulcera suprâ comprehensa sunt curant: at Erasistrati compositio, aut Cratônis rectè super purulenta naturalia imponitur. Folia quoque oleæ ex novem cyathis vini coquuntur: his adjicitur alu-



minis scissilis P. IV. \*. lycii P. VIII. \*. mellis sesquicyathus : at si plus puris est , id medicamentum ex melle ; si minus , ex vino diluitur.

Illud perpetuum est , post curationem dum inflammatio manet , quale suprâ positum est , cataplasma suprâ dare , & quotidie ulcera eâdem ratione curare. Quòd si pus & multum , & cum malo odore cœpit profluere , elui cremôre lenticulæ debet , sic ut ei mellis paullum adjiciatur. Aut oleæ , aut lentisci folia , vel marrubium decoquendum est , eoque humore eodem modo cum melle utendum ; imponendaque eadem , aut etiam omphacium cum melle , aut id quod ex ærugine & melle ad aures fit , aut compositio Andrônis , aut anthera , sic ut ei paullum mellis adjiciatur. Quidam ulcera omnia , de quibus adhuc dictum est , lycio ex vino curant.

Si verò ulcus latius atque altiùs serpit , eodem modo elui debet ; imponi verò aut ærûgo , aut omphacium cum melle , aut Andrônis compositio , aut marrubii , myrrhæ , croci , aluminis scissilis cocti , rosæ foliorum aridorum , gallæ , singulorum P. I. \*. minii Sinopici P. II. \*. Quæ per se singula primùm teruntur , deinde juncta iterum , melle adjecto , donec liquidi cerati crassitudinem habeant : tum in æneo vase leniter coquuntur , ne superfluant. Quum jam guttæ indurescunt , vas ab igne removêtur ; idque medicamentum , prout opus est , aut ex melle aut ex vino liquatur. Idem autem per se etiam ad fistulas utile est.

Solet etiam interdum ad nervos ulcus descendere , profluitque pituita multa , sanies tenuis ma :

ſque odoris, non coacta, aut aqua ſimilis in qua caro recens lota eſt; doloresque is locus & punctiones habet. Id genus quamvis inter purulenta eſt, tamen lenibus medicamentis curandum eſt, quale eſt emplaſtrum τετραφάρμακον ex roſa liquatum, ſic ut turis quoque paullum ei miſceatur. Aut id quod ex butyro, roſâ, reſinâ, melle fit, ſuprà verò a me poſitum eſt: præcipuèque id ulcus multâ calidâ aquâ fovendum eſt, velandumque, neque frigori committendum.

Interdum autem per ipſa ulcera coles ſub cute exèſus eſt, ſic ut glans excidat: ſub quo caſu cutis ipſa circumcidenda eſt. Perpetuumque eſt, quoties glans, aut ex cole aliquid vel excidit, vel abſcinditur, hanc cutem non eſſe ſervandam, ne conſidat ulcerique agglutinètur; ac neque reduci poſſit poſtea, & fortasſe fiſtulam quoque urinae includat.

Tubercula etiam quæ εύματα Græci vocant, circa glandem oriuntur; quæ vel medicamentis vel ferro aduruntur, & quum crûſtæ excidèrunt, squama æris inſpergitur, ne quid ibi rursus increſcat.

Hæc citra cancrum ſunt, qui cum in reliquis partibus, tum in his quoque vel præcipuè ulcera infeſtat. Incipit a negritie, quæ ſi cutem occupavit, protinus ſpecillum ſubjiciendum, eaque incidenda eſt; deinde oræ vulſella prehendendæ; tum quidquid corruptum eſt, excidendum, ſic ut ex integro quoque paullum demat; idque adurendum. Quoties quid uſtum eſt, id quoque ſequitur, ut imponenda lenticula ſit; deinde ubi

crustæ exciderunt , ulcera sic ut alia curentur.

At si cancer ipsum colem occupavit , inspergenda aliqua sunt ex adurentibus , maximèque id quod ex calce , chalcitide , auripigmento componitur . Si medicamenta vincuntur , hîc quoque scalpello quidquid corruptum est , sic ut aliquid etiam inregri trahat , præcidi debet . Illud quoque æquè perpetuum est , exciso cancro , vulnus esse adurendum . Sed sive ex medicamentis , sive ex ferro crustæ occalluerunt , magnum periculum est ne , his decidentibus , ex cole profusio sanguinis insequatur . Ergo longâ quiète & immobili pænè corpore opus est , donec ex ipso crustæ puræ leniter resolvantur . At si vel volens aliquis , vel imprudens , dum ingreditur , immaturè crustas diduxit , & fluit sanguis , frigida aqua adhibenda est . Si hæc parum valet , decurrendum est ad medicamenta quæ sanguinem supprimunt . Si ne hæc quidem succurrunt , aduri diligenter & timidè debet , neque ullo postea motu dandus eidem periculo locus est .

Non numquam etiam id genus cancri , quod *καρκίνος* a Græcis nominatur , ibi oriri solet : in quo minimè differendum , sed protinus iisdem medicamentis occurrendum est ; & , si parum valent , ferro adurendum . Quædam etiam nigricies est , quæ non sentitur , sed serpit ; ac , si sustinimus , usque ad vesicam tendit , neque succurri postea potest . Si id in summâ glande circa fistulam urinæ est , priùs in eam tenue specillum demittendum est , ne claudatur : deinde id ferro adurendum . Si verò altè penetravit , quidquid occupatum est , præcidendum

præcidendum est. Cætera eadem, quæ in aliis can-  
cris, facienda sunt.

Occallescit etiam in cole interdum aliquid,  
idque omni pæne sensu caret; quod ipsum quoque  
excidi debet. Carbunculus autem ibi natus, ut  
primùm appâret, oriculario clystère eluendus est:  
deinde ipse quoque medicamentis urendus, ma-  
ximèque chalcitide cum melle, aut æruginè cum  
cocto melle, aut ovillo stercore frictò & contrito  
cum eodem melle. Ubi is excidit, liquidis medica-  
mentis utendum est, quæ ad oras ulceris compo-  
nuntur.

SECT. II. In Testiculis verò, si qua inflamma-  
tio sine ictu orta est, sanguis ex talo mittendus  
est; a cibo abstinendum, imponendum cataplasma  
ex fabæ farinâ ex mulso coctâ, cum cumîno con-  
trito ex melle cocto; aut contritum cumînum cum  
cerato ex rosa factò; aut lini semen frictum, con-  
tritum & in mulso coctum; aut tritici farîna ex  
mulso cocta cum cupresso; aut lilii radix con-  
trita. At si iidem induruerunt, imponi debet lini  
vel fœni græci semen ex mulso coctum, aut ex  
cyprino ceratum: aut similia ex vino contrita,  
cui paullum croci sit adjectum.

Si vetustior jam durities est, maximè proficit  
cucumeris agrestis radix ex mulso cocta, deinde  
contrita.

Si ex ictu tument, sanguinem mitti necessa-  
rium est, magisque si etiam livent. Imponendum  
verò utrumlibet ex his quæ cum cumîno compo-  
nuntur, suprâque posita sunt: aut ea compositio  
quæ habet nitri cocti P. 1. \*. resinæ pineæ, cumî-

ni, singulorum II. \*. uva taminæ sine seminibus  
P. IV. \*. mellis quantum satis sit ad ea cogenda.

Quòd si ex ictu testiculus ali desiit, ferè pus  
quoque increscit; neque aliter succurri potest quàm  
si, inciso scroto, & pus emissum, & ipse testi-  
culus excisus est.

SECT. III. Anus quoque multa tædique plena  
mala recipit; nec inter se multùm abhorrentes  
curationes habet.

1<sup>o</sup>. Ac primum in eo sæpe, & quidem pluribus  
locis, cutis scinditur: *Παγδία* Græci vocant.  
Id si recens est, quiescere homo debet, & in aquâ  
calidâ desidère. Columbina quoque ova coquenda  
sunt: ea ubi induruérunt, purganda: deinde alte-  
rum jacère in aquâ bene calidâ debet, altero ca-  
lido fovèri locus, sic ut in vicem utroque aliquis  
utatur. Tum tetrastemum aut rhyphodes rosâ  
diluendum est, aut cœsypum recens miscendum  
rum cerato liquido ex rosa factò: aut eidem ce-  
rato liquido plumbum elòtum adjiciendum; aut  
resinâ terebinthinâ myrrha, aut spumæ argenti  
vetus oleum, & quolibet ex his id perungendum.

Si quidquid læsum est, extrâ est, neque intus  
reconditum, eodem medicamento tinctum lina-  
mentum superdandum est, & quidquid antè adhi-  
buimus, cerato contegendum. In hoc autem casu  
neque acris cibis utendum, neque asperis, nec  
alvum comprimentibus: nec aridum quidem quid-  
quam satis utile est nisi admodum paulum: li-  
quida, lenia, pinguis, glutinosa meliora sunt.  
Vino leni uti nihil prohibet.

2<sup>o</sup>. Condyloma autem est tuberculum quod ex

quadam inflammatione nasci solet. Id ubi ortum est, quod ad quietem, cibos potionesque pertinet, eadem servari debent, quæ proximè scripta sunt: iisdem etiam ovis rectè tuberculum id fovètur. Sed desidère antè homo in aqua debet, in qua verbénæ decoctæ sint ex reprimentibus. Tum rectè imponitur & lenticula cum exiguâ mellis parte, & sertula Campana ex vino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex rosa facto, & cum eodem cerato contritum, vel cotoneum malum, vel malicorii ex vino cocti pars interior, & chalcitris cocta atque contrita, deinde cæsypo ac rosâ excepta: & ex ea compositione, quæ habet turis P. i. \*. aluminis scissilis P. ii. \*. cerussæ P. iii. \*. spumæ argenti P. v. \*. quibus, dum teruntur, in vicem rosa & vinum instillatur.

Vinculum autem ei loco linteolum aut panniculus quadratus est, qui ad duo capita duas ansas, ab alterâ verò parte totidem fascias habet; cumque subjectus est, ansis ad ventrem datis a posteriore parte in eas adductæ fasciæ conjiciuntur, atque ubi artatæ sunt, dexteriori sinistra, sinistriori dextra procedit; circumdatæque circa alvum inter se novissimè nodo deligantur.

Sed si vetus condylôma jam induruit, neque sub his curationibus desiit, adûri medicamento potest, quod ex his constat; æruginis P. ii. \*. myrrhæ P. iv. \*. gummi P. viii. \*. turis P. xii. \*. stibii, papaveris lacrimæ, acaciæ, singulorum P. xvi. \*. quo medicamento quidam etiam ulcera de quibus proximè dixi, renovant. Si hoc parum in condylomate proficit, adhibèri possunt

Qij

etiam vehementius adurentia. Ubi consumtus est tumor, ad medicamenta lenia transeundum est.

3°. Tertium autem ani vitium est, ora venarum tamquam ex capitulis quibusdam surgentia, quæ sæpe sanguinem fundunt: *αιμορροϊδας* Græci vocant: idque etiam in ore vulvæ feminarum incidere consuevit. Atque in quibusdam parum tutò suppressitur, qui sanguinis profluvio imbecilliores non fiunt; habent enim purgationem hanc, non morbum. Ideoque curati quidam, quum sanguis exitum non haberet, inclinata in præcordia ac viscera materia, subitis & gravissimis morbis correpti sunt. Si cui verò id nocet, is desiderè in aqua ex verbénis debet: imponere maximè malicorium cum aridis rosæ foliis contritum, aut ex his aliquid quæ sanguinem suppressunt. Solet autem ibi oriri inflammatio, maximè ubi dura alvum locum læsit. Tum in aqua dulci desidendum est, & id fovendum ovis, imponendi vitelli cum rosæ foliis ex passo subactis: idque si intus est, digito illinendum; si extrà, super illicitum panniculum imponendum est. Ea quoque medicamenta quæ recentibus scissuris posita sunt, hîc idonea sunt.

Cibus verò in hoc casu iisdem quibus in prioribus, utendum est. Si ista parum juvant, solent imposita medicamenta adurentia ea capitula absumere. At si jam vetustiora sunt, sub auctore Dionysio inspergenda sandaracha est, deinde imponendum quod ex his constat; squamæ aris, auripigmenti, singulorum P. v. \*. saxi calcis P. viii. \*. postero die acu compungendum. Adultis capitulis fit cicatrix, quæ sanguinem fundi pro-

hibet. Sed quoties is suppressus est, ne quid periculi afferat, multâ exercitatione digerenda materia est. Prætereaque & viris, & feminis quibus menstrua non proveniunt, interdum ex brachio sanguis mittendus est.

4°. At si anus ipse vel os vulvæ procidit (nam id quoque interdum fit) considerari debet, purumne id sit quod provolutum est, an humore mucoso circumdatum. Si purum est, in aquâ desidere homo debet aut salsâ, aut cum verbénis vel malicorio incoctâ. Si humidum, vino austéro subluendum est, illiniendumque fæce vini combustâ. Ubi utrolibet modo curatum est, intus reponendum est, imponendaque plantâgo contrita, vel folia salicis in acêro cocta; tum linteolum, & supèr lana æquè deliganda, cruribus inter se devinctis.

5°. Fungo quoque simile ulcus in eâdem sede nasci solet: id, si hiems est, egelidâ; si aliud tempus, frigidâ aquâ fovendum est: deinde spuma æris inspergenda, supraque ceratum ex myrteofactum, cui paullum æris squamæ, turis fuliginis & calcis sit adjectum. Sin id hac ratione non tolliur, vel medicamentis vehementioribus, vel ferro adurendum est.

---



---

#### CAPUT DECIMUM.

1°. DIGITORUM autem vetera ulcera commodissimè curantur, aut lycio, aut amurcâ coctâ, quum utilibet vinum adjectum est. In iisdem recedere ab ungue caruncula cum magno dolore

Q iij



consuevit : *πλεόγιοι* Græci appellant. Oportet alumen melinum rotundum in aqua liquare, donec mellis crassitudinem habeat : tum quantum ejus aridi fuit, tantumdem mellis infundere, & rudiculâ miscere, donec similis croco color fiat, eoque illinire. Quidam ad eundem usum decoquere simul malvam solent, quum paria pondera aluminis aridi & mellis miscuerint. Si hac ratione eæ non exciderunt, excidendæ sunt : deinde digiti fovendi aquâ ex verbénis, imponendumque super medicamentum ita factum : Chalcitis, malicorium, squama æris excipiuntur *sico pingui* leniter cocto ex melle : aut chartæ combustæ, auripigmenti, sulfuris ignem non experti par modum cerato miscetur ex myrteo factum : aut æruginis rasæ P. i. \*. squamæ æris P. ii. \*. mellis cyatho coguntur, aut pares portiones miscentur, saxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. Quidquid horum impositum est, tegendum linteolo aquâ madefacto est. Tertio die digitus resolvendus est, & si quid aridi est, iterum excidendum, similisque adhibenda curatio est. Si malum non vincitur, purgandus scalpello, tenuibusque ferramentis adurendus is est, &, sicut reliqua usta, curandus est.

2°. At ubi scabri ungues sunt, circum aperiri debent, quâ corpus contingunt, tum super eos ex hac compositione aliquid imponi, sandarachæ, sulfuris, singulorum P. ii. \*. nitri, auripigmenti, singulorum P. iv. \*. resinæ liquidæ P. v. iii. \*. tertioque id die resolvendum est. Sub quo medicamento vitiosi ungues cadunt, & in eorum locum meliores renascuntur.